

საქართველო

**ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენის (BTC),
სამხრეთ კავკასიური მილსადენის (SCP) და
დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენის (WREP)
ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა (CDI)**

2013 წლის აპრილი-ივნისის ანგარიში

BP-ის ბიზნესსაქმიანობა საქართველოში

BP საქართველოში 1996 წლიდან იმყოფება. ჩვენი ძირითადი საქმიანობა ჩვენ მიერ ოპერირებული მილსადენების საშუალებით ენერჯის უსაფრთხო ტრანსპორტირება და მიწოდებაა. ამ დარგში ჩვენ წამყვანი ინვესტორი და ოპერატორი ვართ ნავთობისა და გაზის სამ მსხვილ პროექტში:

ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენი (BTC)

ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენის (BTC) ექსპლუატაცია 2006 წლის ივნისში დაიწყო. BTC მილსადენი, რომლის მთლიანი სამშენებლო ღირებულება დაახლოებით 4 მილიარდ აშშ დოლარს შეადგენს, კასპიისა და ხმელთაშუა ზღვების დამაკავშირებელი პირველი პირდაპირი სატრანსპორტო ხაზია. სრული წარმადობით მილსადენს საერთაშორისო ბაზრებისთვის დღეში ერთი მილიონი ბარელი ნავთობის მიწოდება შეუძლია, რაც მომავალი ათწლეულების განმავლობაში საქართველოს მთავრობისთვის შემოსავლების მნიშვნელოვანი წყარო გახდება.

სამხრეთ კავკასიური გაზსადენი (SCP)

სამხრეთ კავკასიური გაზსადენის (SCP) საშუალებით კასპიის ზღვის შაჰ დენიზის საბადოდან გაზის აზერბაიჯანისა და საქართველოს ბაზრებისთვის მიწოდება 2006 წლის დეკემბერში, ხოლო თურქეთში 2007 წლის ივლისში დაიწყო. გაზსადენი რეგიონის გაზმომარაგების ახალ მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს.

დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენი (WREP)

დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენი (WREP), რომელიც აგრეთვე ცნობილია ბაქო-სუფსის მილსადენის სახელით, ჩვენმიერ საქართველოში განხორციელებული პირველი ინვესტიციაა. ამ 830 კმ სიგრძის მილსადენით ნავთობი კასპიის ზღვის ჩირაგის საბადოდან, აზერბაიჯანის

სანგაჩალის ტერმინალის გავლით, დასავლეთ საქართველოში მდებარე სუფსის ტერმინალს მიეწოდება. მილსადენის მთლიანი მარშრუტის თითქმის ნახევარი საქართველოში მდებარეობს. WREP-ს, რომელიც 1999 წელს ამოქმედდა, დღეში 100 ათასამდე ბარელი ნავთობის გატარება შეუძლია.

BP საქართველოს ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის (CDI) მიმოხილვა

პროგრამა BTC/SCP მილსადენების ახლომდებარე სოფლებში

CDI-ს განხორციელება საქართველოში დაიწყო 2003 წლის დასაწყისში, SCP და BTC მილსადენების მარშრუტის ახლოს მდებარე 77 დასახლებაში. დასაწყისში პროგრამის განხორციელებადიწყო „საზოგადოებრივი ინვესტირების პროგრამა 1“-ის (CIP 1) სახელწოდებით, ხოლო მოგვიანებით ეს დასახელება შეიცვალა ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივით (CDI).

CDI 1

მილსადენების მშენებლობის ეტაპზე CDI 1-ის მიზანი იყო BP-ს და მილსადენების ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობას შორის პოზიტიური ურთიერთობების გაღრმავება, მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობის გზით.

მილსადენების მშენებლობის პერიოდში პროგრამის მთლიანი ბიუჯეტი სამი წლის განმავლობაში (2003-2006 წწ.) შეადგენდა 8 მილიონ აშშ დოლარს. მსგავსი პროგრამები აზერბაიჯანისა და თურქეთისთვისაც შეიქმნა.

BTC/SCP მილსადენების მშენებლობის დასრულების და ექსპლუატაციის ფაზაზე გადასვლის შემდეგ (2006 წელი), BP-მ, როგორც BTC და SCP მილსადენების ოპერატორმა, CDI-ის მე-2 ფაზის დაფინანსება კიდევ 3 წლით (2006-2009წწ) გააგრძელა, რომლის მიზანი BTC/SCP მილსადენების ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობასთან პოზიტიური ურთიერთობების გაღრმავება და განმტკიცება იყო.

CDI 2

CDI-ს II ფაზა (CDI 2), ზოგადად, მიზნად ისახავდა BP-სა და BTC/SCP მილსადენების ტრასის ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობას შორის პოზიტიური ურთიერთობების გაღრმავებას, იმ მოსახლეობის ფინანსური მხარდაჭერის გზით, რომელიც მზად არის გახდეს საზოგადოების მდგრადი განვითარების მაგალითი. პროგრამის მიზანია დაეხმაროს მოსახლეობას, რათა მათ შეძლონ განახორციელონ პროექტები და უზრუნველყონ მათი მდგრადობა, მინიმალური საგარეო დახმარებით, პროგრამის ფარგლებში უნდა გაიზარდოს და გაუმჯობესდეს მილსადენების გასწვრივ მცხოვრები მოსახლეობის შემოსავლები და შესაძლებლობები, და ეს ყოველივე BP-სთან პარტნიორული ურთიერთობის საფუძველზე უნდა ჩამოყალიბდეს.

2008 წლის დასაწყისში მიმდინარე საქმიანობასთან ერთად დაიწყო CDI 2-ის მარკეტინგული კომპონენტის – პროექტის „ფერმერები და ბაზარი“ (FtM) განხორციელება. აღნიშნული ინიციატივის მიზანი იყო წერილი ფერმერების დახმარება მათთვის სასიცოცხლო პრობლემის მოგვარებაში, როგორცაა მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის მოხვედრა გასაღების ბაზარზე. ამ მიზნით, პროექტს ეწოდა „ფერმერები და ბაზარი“.

პროექტის საქმიანობის განხორციელება დაგეგმილი იყო სამწლიანი პერიოდის (2008-2011წწ) განმავლობაში და პროექტის მთლიანი ბიუჯეტი იყო 520 ათასი აშშ დოლარი. 2011 წლის დასაწყისში, პროექტის ბიუჯეტში თანხების დაზოგვის გამო, პროექტი გაგრძელდა, დამატებითი დაფინანსების გარეშე, კიდევ ოთხი თვით, 2011 წლის ივნისის ბოლომდე. მოგვიანებით, თანხების კვლავ დაზოგვის გამო, პროექტი გაგრძელდა კიდევ ერთი თვით, 2011 წლის ივლისის ბოლომდე, დაგეგმილი სამუშაოების დასასრულებლად, პროექტის ბიუჯეტის დარჩენილი თანხების ფარგლებში.

BP-ისა და მისი აქციონერების მიერ აღებული ვალდებულებების ფარგლებში, რომლის მიზანია სამი მილსადენის (BTC/SCP/WREP) პროექტის ქვეყნების მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლების ხელშეწყობა და, აგრეთვე, სხვადასხვა დაინტერესებული მხარეების განვითარების სტრატეგიიდან გამომდინარე, მიღებული იქნა გადაწყვეტილება ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა საქართველოში BTC/SCP და WREP მილსადენების ახლოს 2009 წლის შემდეგაც გაგრძელებულიყო.

CDI 3

ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის მესამე ფაზა (CDI 3) 2010 წლის მაისში BTC და SCP მილსადენების სიახლოვეს დაიწყო პროგრამის ხელმძღვანელმა პარტნიორმა ორგანიზაციამ „ქეა საერთაშორისო“. CDI 2-დან CDI 3-ზე შეუფერხებელი გადასვლა მოხერხდა CDI 2-ის რამდენიმე კომპონენტის გაგრძელებით, პროექტის ახალი ფაზის დაწყებამდე.

„ქეა საერთაშორისო“ მიერ CDI 3-თან დაკავშირებით წარმოდგენილი წინადადება, როგორც კომპანიის შიგნით BTC/SCP ჯგუფის მიერ, ასევე საქართველოში მოქმედი წამყვანი დონორი ორგანიზაციების წარმომადგენლებით დაკომპლექტებული მრჩეველთა საბჭოს მიერ იქნა განხილული. ეს ორგანიზაციებია: გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განვითარების პროგრამა (UNDP), აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (USAID), ევროკავშირი (EU) და შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტო სამხრეთ კავკასიაში (SDC).

2010 წლის მაისში ხელიმოეწერა ოფიციალურ ხელშეკრულებას ორგანიზაციასთან „ქეა საერთაშორისო კავკასიაში“, რომელიც განახორციელებს პროგრამას ორ ადგილობრივ ორგანიზაციასთან – „ტრენინგისა და კონსულტაციის ცენტრთან“ (CTC) და ბანკ „კონსტანტასთან“ (მიკროსესხები) ერთად. პროგრამის განხორციელების ვადად განისაზღვრა 2012 წლის იანვრის ბოლო, ხოლო მთლიანმა ბიუჯეტმა 1,865,081 აშშ დოლარი შეადგინა.

პროგრამის ბიუჯეტის თანხების დაზოგვის გამო, პროგრამით გათვალისწინებული საქმიანობის დასასრულებლად, პროგრამა გაგრძელდა დამატებითი თანხების გამოყოფის გარეშე, ორი თვით, 2012 წლის მარტის ბოლომდე.

პროგრამის მესამე ფაზის მიზანი იყო, მდგრადი სოციალური და ეკონომიური განვითარების ხელშეწყობის გზით, მიღსადენების ტრასის ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობასთან პოზიტიური და ჰარმონიული ურთიერთობების გაღრმავება და განმტკიცება. ქვეყნის სპეციფიკის, ასევე პროგრამის I და II ფაზების ფარგლებში მიღწეული შედეგების გათვალისწინებით, სამომავლო პროექტების ყველაზე შესაფერის ორ ძირითად მიმართულებად სოფლის მეურნეობა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება დასახელდა.

პროექტის განხორციელების პირველი თვეების განმავლობაში „ქეა“ შეისწავლის იმ ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების შესაძლებლობას, რომლებიც შეძლებდნენ თავის თავზე აეღოთ პროგრამის მნიშვნელოვანი კომპონენტების განხორციელების პასუხისმგებლობა CDI 3-ის მეორე წლის განმავლობაში. კერძოდ ეს კომპონენტები იქნებოდა სოფლის მეურნეობის დარგში საკონსულტაციო მომსახურება, მცირე ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობა და ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარებისთვის საჭიროსაქმიანობების შესრულება. „ქეა საერთაშორისომ“ ორი არასამთავრობო ორგანიზაცია შეარჩია: “რეგიონული განვითარების ასოციაცია” შეირჩა დასავლეთის სექტორში, ხოლო “ტრენინგისა და კონსულტაციის ცენტრს” დაევალა სამუშაოების ჩატარება აღმოსავლეთ სექტორის მასშტაბით.

მე-3 ფაზის დაწყებიდან რვა თვის შემდეგ, „ქეამ“ დაიწყო აღნიშნული კომპონენტების გადაცემა შერჩეული ორგანიზაციებისათვის, მაგრამ თავად ასრულებდა დამკვირვებლის და კონსულტანტის ფუნქციას, პროგრამის მიმდინარეობის ორწლიანი პერიოდის განმავლობაში.

მოსახლეობასთან უკვე ჩამოყალიბებული ურთიერთობის და დადებითი ზემოქმედების თვალსაზრისით უკვე მიღწეული შედეგების შესანარჩუნებლად, აგრეთვე კომპანიის ბიზნესსაქმიანობის შეუფერხებლად წარმართვისთვის და ქვეყნის მასშტაბით კომპანიის რეპუტაციის განსამტკიცებლად, დაიგეგმა „ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის“ მე-4 ფაზა.

CDI 3-ის დასასრულს, პროგრამის ფარგლებში გაწეული საქმიანობა შეფასდა საგარეო შემფასებლების მიერ, რომელთა დასკვნითი ანგარიშის თანახმად, სამომავლოდ „ნაციონალიზაციის“ სტრატეგიის განხორციელების პროცესი მართებულ ნაბიჯად იქნა მიჩნეული. ამავე შეფასების მიხედვით, არასამთავრობო ორგანიზაციებს – CTC-ს და RDA-ს შესწევთ უნარი, რომ განახორციელონ პროგრამის მომდევნო ფაზა. შესაბამისად, გაიცა რეკომენდაცია, რომ ამ ორგანიზაციებს წარმოედგინათ სატენდერო წინადადებები CDI 4-ის განხორციელების თაობაზე.

ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა – მე-4 ფაზა

2012 წლის მარტში, „BP საქართველომ“ შესთავაზა CTC-სა და RDA-ს, რომ მათ წარმოედგინათ სატენდერო წინადადებები CDI-ის მე-4, სამწლიანი ფაზის განხორციელების შესახებ (CDI 4).

CDI 4-ის განხორციელების სატენდერო წინადადებები განხილულ იქნა როგორც კომპანიის შიგნით, BTC და SCP-ის პასუხისმგებელი პირების მიერ, ისე საგარეო მრჩეველთა საბჭოს მიერ, რომელშიც შედიან საქართველოში მოქმედი ძირითადი დონორი ორგანიზაციების – ევროკავშირისა და სამხრეთ კავკასიაში შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის ოფისის (SDC) - წარმომადგენლები.

განხილვამ უჩვენა, რომ ორივე ორგანიზაციის წინადადებები შეესაბამებოდა CDI4-ის მიზნებს და შესაძლებელი იყო, რომ CTC-ს პროგრამა განხორციელებინა აღმოსავლეთ რეგიონში, ხოლო RDA-ს – დასავლეთ რეგიონში. პროგრამის მე-4 ფაზის განხორციელების პერიოდი განისაზღვრა 2012 წლის მაისიდან 2015 წლის მაისამდე, ხოლო მთლიანი ბიუჯეტი 3,116,631 აშშ დოლარს შეადგენს.

ზოგადად, პროგრამის მე-4 ფაზის ამოცანებია: პოზიტიური ურთიერთობის გაღრმავება კომპანიასა და BP-ის მიმსაღმებლების მარშრუტის სიახლოვეს მცხოვრებ მოსახლეობას შორის, რაც მიიღწევა მდგრადი განვითარების პროექტებში ინვესტირების და მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ინიციატივების ხელშეწყობის გზით. პროგრამის ძირითადი მიმართულებებია: დახმარება სოფლის მეურნეობის სფეროში, ბიზნესის ხელშეწყობა და ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარება, მდგრად შედეგებზე გათვლილი საქმიანობის ხელშეწყობის გზით, სოფლის ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, აგრეთვე სათემო ორგანიზაციების მიერ სოციალური საწარმოების შექმნა.

CDI 4-ის კონკრეტულ მიზნებს წარმოადგენს სოციალური თანამშრომლობის მდგრადი ფორმების და მოსახლეობის მდგრადი განვითარების ინიციატივების ხელშეწყობა, ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ეკონომიკური საქმიანობის შესაძლებლობების შექმნა, რეგიონალური აგრობიზნესის ხელშეწყობა, მცირე და საშუალო ბიზნესების შექმნა, საქონლისა და მომსახურების მიწოდების მიზნით.

პროგრამის მართვა და კოორდინაცია

CDI პროგრამების მართვა ხორციელდება კომპანიის თბილისის ოფისში მომუშავე სოციალური პასუხისმგებლობის ჯგუფის მიერ. ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის მრჩეველის სამუშაო დრო მთლიანად ეთმობა არასამთავრობო ორგანიზაციების მუშაობის მონიტორინგს და შეფასებას. ის სისტემატურად მონაწილეობს საველე საქმიანობაში, ამოწმებს ყოველთვიურ, კვარტალურ, წლიურ და დასკვნით ანგარიშებს, აკონტროლებს პროექტის ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილს და სხვა სოციალურ ქვეკონტრაქტებს, აღრიცხავს შესაბამის ინვოისებს, უზრუნველყოფს, რომ პროექტის განმახორციელებელი პარტნიორი ორგანიზაციების მუშაობის პრაქტიკა და პროცედურები BP-ის პრინციპებს მიესადაგებოდეს და რომ

პარტნიორმა ორგანიზაციებმა განუხრელად დაიცვან BP-ის ქცევის კოდექსი და შეასრულონ ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვალდებულება, რომლის მიხედვით, ისინი ვალდებული არიან იმოქმედონ ქცევის კოდექსის სრული დაცვით, როცა სამუშაოს BP-ის სახელით ასრულებენ.

CDI მრჩეველი ექვემდებარება სოციალური პასუხისმგებლობის მენეჯერს.

პროგრამების განმახორციელებელი არასამთავრობო ორგანიზაციები BP-ის წარუდგენენ ყოველთვიურ ანგარიშებს, რომლებშიც შეჯამებულია საანგარიშო თვეში ჩატარებული სამუშაოები და განსაზღვრულია მათ წინაშე წამოჭრილი საკითხები და მათი გადაჭრის გზები. ყოველ კალენდარულ კვარტალში წარმოდგენილ ანგარიშებში უფრო სიღრმისეულად არის გაშუქებული ფინანსური მენეჯმენტის საკითხები. წლიურ ანგარიშში ძირითადი ყურადღება ეთმობა შედეგებს, მონიტორინგსა და შეფასებას, პროგრამაში მომხდარ ცვლილებებს და ა.შ. დასკვნით ანგარიშში ხაზგასმულია მიღწევები და ამ მიღწევებით გამოწვეული შედეგები, ასევე მოცემულია პროგრამის შედეგების ზოგადი მიმოხილვა, მისი სუსტი და ძლიერი მხარეები და მიღებული გამოცდილება.

ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის მე-4 ფაზა (CDI 4) BTC/SCP მილსადენების პროექტებისთვის

მიზნები და ძირითადი კომპონენტები

- **სოციალური / ინსტიტუციონალური მიზანი და მისი კომპონენტები, როგორც საბოლოო მიზნის შემადგენელი ნაწილები**
  - სოციალური თანამშრომლობის მდგრადი ფორმებისა და მოსახლეობის მდგრადი განვითარების ინიციატივების ხელშეწყობა.
  - საზოგადოებრივი ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების 31 პროექტის განხორციელება.
  - 11 სათემო ორგანიზაციის (CBO) მიერ სოციალური საწარმოების შექმნა, შემოსავალის ზრდისა და მათი სოფლების მოსახლეობისთვის მომსახურების გაწევის მიზნით.
  - კეთილმოწყობილი ინფრასტრუქტურის ობიექტებითა და სოციალური საწარმოებით ისარგებლებს 25 ათასზე მეტი ადამიანი.
- **ეკონომიკური მიზანი და მისი კომპონენტები, როგორც საბოლოო მიზნის შემადგენელი ნაწილები**
  - მოსახლეობის ეკონომიკური შესაძლებლობების გაუმჯობესება აგრობიზნესის გასავითარებლად, მცირე და საშუალო საწარმოების შექმნა და მოსახლეობისთვის საქონლისა და მომსახურების მიწოდება.
  - 105 მცირე და საშუალო საწარმოს შექმნა, მინიმუმ 40% ქალების მონაწილეობით;
  - პროგრამით დაფინანსებული ახალი ბიზნესების 70%-ის მომგებიანობის უზრუნველყოფა გახსნიდან 12 თვეში;

- ადიგენის, ახალციხისა და ბორჯომის რაიონებში 3 ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ჯგუფის შექმნა;
- ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ჯგუფების მიერ პროექტის ბენეფიციარებს გაეწევათ 36 სახის მომსახურება;
- 100 სადემონსტრაციო ფერმის შექმნა;
- მინიმუმ 150 ფერმერს / პროდუქციის მწარმოებელს (რომელთა 30% ქალია) შეექმნებათ შესაძლებლობა ქალაქებში პროდუქციის რეალიზაციისათვის;
- 1800 ფერმერული მეურნეობა გაზრდის წარმოებული პროდუქციის მოცულობას, თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების ხარჯზე;
- მილსადენების რაიონების ფერმერებზე გაიცემა 470 სუბსიდირებული აგროსესხი;
- მოხდება სამიზნე შინამეურნეობების შემოსავლების 20%-იანი ზრდა.

პროექტის ფარგლებში მიღწეული ძირითადი შედეგების კონკრეტული მაგალითები:

მთავარი სირთულეები

- საანგარიშო კვარტლის განმავლობაში მთავარი სირთულე დაკავშირებული იყო პროგრამის აღმოსავლეთ სექტორში მიმდინარე შეღავათიანი სესხების გაცემის კომპონენტთან. CDI-აღმოსავლეთის განმახორციელებელმა პარტნიორმა – CTC-მ მოლაპარაკება გამართა ქვეკონტრაქტორთან – “ბანკ კონსტანტასთან” და შესთავაზა მას პროგრამის ამ კომპონენტის გაგრძელება უფრო გაუმჯობესებული პირობებით, ანუ 30%-ის ოდენობის საპროცენტო განაკვეთის გამოყენება, ნაცვლად მანამდე არსებული 36%-სა (რომლის 50% CDI-ს მიერ იფარება), აგრეთვე საპროცენტო განაკვეთში კომპანიის წილის დაფარვის შეცვლილი სქემა (კომპანიის მიერ საპროცენტო განაკვეთის საკუთარი წილის გადახდა ყოველი თვის ბოლოს, ფაქტიურად გაცემული სესხის საპროცენტო განაკვეთის მიხედვით). “ბანკი კონსტანტა” არ დაეთანხმა ამ ცვლილებებს სესხის გაცემის პირობებში. CTC-მ კონტრაქტი გააფორმა “საქართველოს ბანკთან”, რომელიც ამ კომპონენტს განახორციელებს პროგრამის აღმოსავლეთ სექტორში იმავე სქემით, რომელიც გამოიყენება დასავლეთ სექტორში, ანუ სესხებზე გავრცელდება 30% საპროცენტო განაკვეთი და კომპანიის მხრიდან საკუთარი წილის გადახდა მოხდება ფაქტიურად გაცემული სესხების საპროცენტო განაკვეთების მიხედვით.
- საანგარიშო კვარტლის დასაწყისში, წალკის მუნიციპალიტეტის ხუთ სოფელში მდებარე სადემონსტრაციო ფერმები ძლიერმა სეტყვამ დააზიანა. პრაქტიკულად მთლიანად განადგურდა მარცვლეულისა და საფურაჟე ჭარხლის ნათესები სოფლებში – ბეშთაშენი, შუა ხარაბა, ქარიაქი, ბაშქოი და ყარაკომი. პროექტის სოფლის მეურნეობის დარგის თანამშრომლები ამჟამად მუშაობენ ზარალის დათვლაზე და ეხმარებიან ფერმერებს რჩევებით მცენარეების დამატებითი სასუქით მომარაგებისა და კონტაქტური ფუნგიციდებით შეწამვის საკითხებზე.

მოსახლეობის ინსტიტუციონალური პოტენციალის ამაღლება, სათემო ორგანიზაციების საქმიანობა

CDI-დასავლეთის ფარგლებში ჩატარდა ტრენინგები, რომლებიც სპეციალურად მორგებული იყო იმ საჭიროებებს, რომლებიც უნარ-ჩვევების გაანალიზების შედეგად გამოვლინდა. ჩატარებული ანალიზის მეშვეობით განისაზღვრა მონაწილეების ძლიერი და სუსტი მხარეები და ამ შედეგებზე დაყრდნობით შეირჩა სპეციალური ტრენინგები, რომლებიც კონკრეტული სუსტი მხარეების აღმოფხვრას ისახავდა მნიშვნადა.

საანგარიშო კვარტლის განმავლობაში, ლიდერობის და კომუნიკაციის უნარ-ჩვევების ტრენინგები ჩატარდა სათემო ორგანიზაციის 20 წევრს.

CDI-აღმოსავლეთმა ჩატარა ტრენინგების მეორე რაუნდი ორგანიზაციული განვითარების საკითხებზე, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 14 სოფლის სათემო ორგანიზაციების 28 წევრმა.

ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის ობიექტების გაუმჯობესების პროექტები

კონკურსის მეორე რაუნის შედეგად შეირჩა თხუთმეტი სარეაბილიტაციო პროექტი. აქედან ცამეტის განხორციელება უკვე დაწყებულია. მოსახლეობის მონაწილეობის საშუალო მაჩვენებელმა 41% შეადგინა. საანგარიშო კვარტლის განმავლობაში, ჩატარდა ტრენინგების მეორე რაუნდი ორგანიზაციული განვითარების საკითხებზე, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 14 სოფლის სათემო ორგანიზაციების 28 წევრმა.

სოციალური საწარმოები

კონკურსის წესით შეირჩა ბიზნესწინადადებები, რომლებიც ხუთი ახალი სოციალური საწარმოს შექმნას ითვალისწინებს. ერთ-ერთი მათგანია წალკის მუნიციპალიტეტის სოფელ კოხტაში შექმნილი საწარმო, რომელიც უკვე შეუდგა საქმიანობას და სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკით მომსახურებას უწევს როგორც თანასოფლელებს, ისე მეზობელი სოფლების მაცხოვრებლებს. მათ უკვე 25 დამკვეთს გაუწიეს მომსახურება და 2500 ლარის ოდენობის შემოსავალი მიიღეს.

CDI-დასავლეთმა დაიწყო სოციალური საწარმოების შესაქმნელად ბიზნესწინადადებების შერჩევის მესამე რაუნდი. გარდა ამისა, სათემო ორგანიზაციებს ჩაუტარდათ შესაბამისი ტრენინგები სოციალური საწარმოების მართვის საკითხებში. მოხდა ორი განაცხადის წარდგენა დამატებითი შესწორებების შესატანად.

სოფელ ივლიტასა და სოფელ აგარაში შექმნილმა სოციალურმა საწარმოებმა თანასოფლელებს შეღავათიან ფასებში გაუწიეს მომსახურება სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკით.

სოფლის მაცხოვრებლებმა მიმდინარე წლის გაზაფხულის სეზონზე პირველად შეძლეს სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოების დროულად დასრულება. სოციალური საწარმოების მომსახურებით ისარგებლა 22-მა ფერმერმა მეზობელი სოფლებიდან (მოხსულმა ფართობმა 12 ჰექტარი შეადგინა). სეზონზე გამოიმუშავებული მთლიანი თანხის (6530 ლარი) ერთი ნაწილით ორივე საწარმომ შეიძინა სათანადრიგო ნაწილები, რათა ტექნიკა ივლისის თიბვის სეზონისთვის სრულ მზადყოფნაში იქონიონ.

დახმარება სოფლის მეურნეობის დარგში და ახალი ბიზნესების დასაწყებად, აგრეთვე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სუბსიდირებული სესხები, რომლებიც ხელს უწყობს მოსახლეობის შემოსავლების ზრდას

სოფლის მეურნეობა

პროექტი აგრძელებს თანამშრომლობას 105 სადემონსტრაციო ფერმასთან.

საანგარიშო კვარტლის განმავლობაში, სულ ჩატარდა 49 ჯგუფური და დაახლოებით 400 ინდივიდუალური კონსულტაცია, რომლებშიც ათასზე მეტი ფერმერი მონაწილეობდა.

93-მა ფერმერმა მიიღო მონაწილეობა ფერმერებს შორის მოწყობილ 19 გაცვლით ვიზიტში, რომლებიც მიზნად ისახავდა სხვადასხვა აგროტექნიკური საშუალებების გაცნობას, ხარისხიანი სათესლე მასალისა და ვეტერინარული პრეპარატების შერჩევას, ვაშლის მოყვანისა და ბაქტერიების საწინააღმდეგო შეწამვლის თანამედროვე ტექნოლოგიების გაცნობას.

ასეთი გაცვლითი ვიზიტების მეშვეობით მნიშვნელოვნად გაიზარდა ტექნოლოგიების გადაცემის მაჩვენებელი CDI 4-ის სოფლებში, რაც იმით დასტურდება, რომ ფერმერებს შორის ტექნოლოგიების გადაცემის შემთხვევების 77% ეხება ვაშლისა და ბოსტნეულის მოსავალს, რაც ამ გაცვლითი ვიზიტების მთავარი თემები იყო.

პროექტის ფარგლებში აღინიშნება დაინტერესება კლიენტი ფერმერებისა და სოფლის სხვა მაცხოვრებლების მხრიდან, რაც საბოლოოდ ტექნოლოგიის გადაცემას უწყობს ხელს. სადემონსტრაციო ნაკვეთები დაათვალიერა 128 მეზობელმა ფერმერმა, რომელთაც, თავის მხრივ, ანალოგიური სადემონსტრაციო ფერმები მოაწვევს, სადაც დანერგეს ისეთი ტექნოლოგიები, როგორებიცაა შერეული ფურაჟის გამოყენება საქონლის საკვებად,

სხვადასხვა ბოსტნეულის მოსაყვანი ნაკვეთების მოწყობა და ახალი სათესლე მასალის შექმნა.

პრაქტიკული მაგალითი

„გაგვიმართლა, რომ პროექტთან ვთანამშრომლობთ. მე და ჩემმა მეზობლებმა სიმინდი დავთესეთ და ყველა რეკომენდაცია ზედმიწევნით შევასრულეთ. თქვენ თვითონ ხედავთ, სიმინდის ყანა როგორ კარგად გამოიყურება, სარეველაც არ არის. ადრე სარეველას ხელით ვებრძოდით. ერთმა მეზობელმა ჰერბიციდის შეტანაზე უარი თქვა, განსხვავება ნამდვილად თვალში საცემია. ახლა, რა თქმა უნდა, ნანობს და რჩევას გვეკითხება, თუ როგორ მოიქცეს. ეს ჩვენთვის სიმინდის მოყვანის პირველი მცდელობაა და კარგ მოსავალს მოველით“, გვიყვებიან სიმინდის სადემონსტრაციო ნათესის მფლობელები ფაფალა ავალიანი და თამაზ ხარძიანი სოფელ ნაგებიდან.

ფერმერთა ასოციაცია “სამცხე”

ასოციაცია “სამცხემ” მაისში დაიწყო ვირუსისგან დაცული მაღალი კლასის კარტოფილის მოყვანის ახალი ციკლი და ამისათვის თბილისის ბიოტექნოლოგიების ინსტიტუტში შეიძინა 1500 ძირი ჩითილი, რომლებიც ღია გრუნტს გადაიტანა. CDI-დასავლეთის აგრარულ სპეციალისტებთან ერთად, ინტენსიური მოვლითი სამუშაოების შედეგად, ასოციაციამ ჩითილების მაქსიმალური რაოდენობის შენარჩუნება შეძლო.

ასოციაცია გეგმავს, რომ მოიპოვოს გარეშე დაფინანსება მინი-ლაბორატორიის შესაქმნელად, რომელშიც სათესლე კარტოფილს გამოიყვანს.

მარკეტინგული კომპონენტი

საანგარიშო კვარტალში მარკეტინგის კომპონენტში პასიურობა აღინიშნა, რადგან მიმდინარეობდა თესვისა და რგვის სეზონი და მოსავლის გასაყიდად გატანა არ ხდებოდა.

ამ პერიოდში, CDI-დასავლეთის ფარგლებში 70 ფერმერს 19 სოფლიდან გაეწია დახმარება 53041 ლარის ღირებულების 23007 კგ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის რეალიზაციაში.

სადემონსტრაციო ფერმების კომპონენტის ფარგლებში, CDI-ს დაფინანსების მეშვეობით 175-ს ფერმერს მიეცა შესაძლებლობა, რომ 30%-იანი ფასდაკლებით შეესყიდა 35750კგ კომბინირებული საკვები. მარკეტინგული კომპონენტი ასევე ეხმარება ფერმერებს რჩევებით კომბინირებული საკვების მოხმარების ნორმებისა და შენახვის პირობების, აგრეთვე ხახვის ჭილის დარგვის ტექნოლოგიების შესახებ.

მარკეტინგული კომპონენტის პრიორიტეტები ქვემოთ 1-ლ ცხრილში რაოდენობრივად არის ნაჩვენები:

ცხრილი 1

2013 წლის მე-2 კვარტალში CDI-ს ფარგლებში გასაღებული პროდუქცია			
პროდუქცია	რაოდენობა, კგ	რეალიზაციის ღირებულება, ლარი	ფასი
საკვები კარტოფილი	7550	4530	0.60
ხორცი	7440	32737	4.40
სათესლე	2000	2000	1.00
ყველი	2967	11744	4.95
ჭარხალი	2500	1800	1.72
რძე	550	330	0.60
სულ:	23 007	53 041	

ბიზნესის წამოწყება

ამჟამად პროექტის დაფინანსებით შექმნილი ყველა მცირე ბიზნესი ფუნქციონირებს, მომსახურებას უწევს კლიენტებს და იღებს შემოსავალს. მომსახურების მიმღებების რაოდენობა, მთლიანი ხარჯები და შემოსავლები საბუღალტრო წიგნებში აღირიცხება. თითოეული ბიზნესის საშუალო თვიური შემოსავალი 300-დან 900 ლარამდე მერყეობს.

კონკურსის მეორე რაუნდის ფარგლებში, დასავლეთის სექტორში გაიცა გრანტები 26 ახალი ბიზნესის დასაწყებად, აქედან თვრამეტი მათგანი უკვე შეუდგა საქმიანობას.

CDI-აღმოსავლეთში გამოცხადდა ახალი ბიზნესების დაწყების საგრანტო კონკურსის მეორე რაუნდი.

ორივე სექტორში სულ შეიქმნა 63 ახალი ბიზნესი, გრანტის მიმღებთა რაოდენობამ შეადგინა 87, აქედან ბიზნესს სათავეში უდგას 39 ქალი და 48 მამაკაცი. სულ ამ ბიზნესებში დასაქმებულია 105 ადამიანი (აქედან 48 ქალია).

სუბსიდირებული მიკროსესხები

საანგარიშო კვარტლის განმავლობაში, დასავლეთის სექტორის სოფლებში გაიცა 22 სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სესხი. საანგარიშო კვარტლის ბოლოს გაცემული სესხების რაოდენობა იყო 58, ხოლო ბანკის მიერ გაცემული სესხების პორტფელის საერთო თანხამ 146500 ლარი შეადგინა. სესხების დაფარვა მიმდინარეობს დაგვიანების გარეშე.

მომსახურების ჯგუფი

პროგრამის ამ კომპონენტში, რომელიც ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ჯგუფების შექმნას ითვალისწინებს, ჩატარდა განაცხადების მიღების მესამე რაუნდი და დასაფინანსებლად შეირჩა ბორჯომიდან მიღებული სამი განაცხადიდან ერთ-ერთი. ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ეს ჯგუფი მოემსახურება პროექტის ხელშეწყობით შექმნილ სათემო ორგანიზაციებსა და ბიზნესგრანტების მიმღებ პირებს, აგრეთვე გახსნის ბურალტერიის შემსწავლელ კურსებს.

საანგარიშო კვარტლის ბოლოსთვის, ფუნქციონირებდა ორი ფინანსური და იურიდიული დახმარების ჯგუფი, ერთი ახალციხეში (შპს “ქაუნთ სერვისი”) და მეორე – ადიგენში (შპს “დავითი”).

საანგარიშო კვარტლის განმავლობაში, “ქაუნთ სერვისმა” 26 პირს გაუწია ფასიანი მომსახურება (აქედან 10 კონტრაქტი გაფორმებულია CDI 4-ის ბენეფიციარებთან) და გამოიმუშავა 3470 ლარი.

“ქაუნთ სერვისთან” კონსულტაციის შედეგად, ფინანსური და იურიდიული დახმარების ადიგენის ჯგუფმა გახსნა საბუღალტრო კურსები და დაიწყო მუშაობა კურსებზე ჩარიცხვის მსურველთა მოსაზიდად.

მომდევნო კვარტალი

CDI 4 აღმოსავლეთი

მომდევნო კვარტლისთვის დაგეგმილი სამუშაოები:

- გაგრძელდება მუშაობა სათემო ორგანიზაციებთან სტრატეგიის შესაქმნელად.

- გამოცხადდება სოციალური საწარმოების გრანტების კონკურსის მეორე რაუნდი.
- გამოვლინდება ბიზნესის წამოწყების გრანტების კონკურსის მეორე რაუნდის გამარჯვებულები.

CDI 4 დასავლეთი

- ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის ცხრა პროექტიდან ყველა გადავა განხორციელების ფაზაზე.
- შეირჩევა და დაფინანსდება ერთი სოციალური საწარმო.
- ამუშავდება მეორე რაუნდის გამარჯვებული ყველა ახალი ბიზნესი.
- მოხდება 40 სათემო ორგანიზაციის უნარების შეფასება და ჩატარდება შედეგების კუმულაციური ანალიზი.
- სადემონსტრაციო ფერმების 90%-ში დასრულდება მოსავლის აღების პროცესი.

ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა WREP მილსადენის მიმდებარე სოფლებისთვის

2009 წელს მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება, რომ საქართველოში WREP მილსადენის ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა BTC და SCP მილსადენებისთვის შექმნილი პროგრამის მართვის ერთიან სტრუქტურაში მოქცეულიყო. შედეგად, სატენდერო წინადადებების მოთხოვნის (RfP) პროცესის მეშვეობით, პროექტის განხორციელებაში ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციები ჩაერთვნენ. პროექტის სამიზნე მიმართულებად განისაზღვრა ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების ხელშეწყობა.

“ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების პროექტის” განხორციელება 2010 წლის მაისში დაიწყო. სატენდერო პროცესის მეშვეობით, პროექტის განმახორციელებელ ორგანიზაციად შეირჩა არასამთავრობო ორგანიზაცია „საქართველოს სკაუტები“, რომელიც პროექტის ფარგლებში თანამშრომლობს ადგილობრივ არასამთავრობო ორგანიზაციასთან - “ტრენინგისა და კონსულტაციების ცენტრი” და სხვა პარტნიორებთან.

პროექტის დასრულების ვადად განისაზღვრა 2012 წლის მაისი. პროექტის მთლიანმა ბიუჯეტმა 482,013 აშშ დოლარი შეადგინა, საიდანაც BP-ის მიერ ამ პროექტის განსახორციელებლად 299,923 აშშ დოლარი გამოიყო. 173,490 აშშ დოლარის თანადაფინანსება გამოიყო სკაუტების ადგილობრივი ორგანიზაციისა და პარტნიორი არასამთავრობო ორგანიზაციის – „ტრენინგისა და კონსულტაციის ცენტრის“ (CTC) მიერ, აგრეთვე „შვეიცარიის მეგზურებისა და სკაუტების მოძრაობასთან” ერთად განხორციელებული პროექტის მიერ.

პროექტის მიმდინარეობისას, დამატებით 55500 აშშ დოლარი გამოიყო დამატებითი ღონისძიებებისათვის, მათ შორის, მეორე საზაფხულო ბანაკის

მოსაწყობად და აგრეთვე სამოქალაქო განათლების სასწავლო კურსის ჩასატარებლად პროექტის მონაწილე სკოლების მასწავლებლებისთვის. პროექტის ყველა ეს დამატებითი ღონისძიება დაიგეგმა სამიზნე სკოლებისა და ახალგაზრდული ჯგუფების საჭიროებების შეფასებისა და ანალიზის საფუძველზე. დამატებითი ღონისძიებების შესასრულებლად, პროექტი გაგრძელდა 2012 წლის ივნისის ბოლომდე. პროექტის განხორციელება საანგარიში პერიოდში დასრულდა.

2012 წლის მე-3 კვარტალში კომპანიამ ხელახლა გამოაცხადა ტენდერი WREP მილსადენის გასწვრივ მცხოვრები ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის ახალი პროექტების განმახორციელებელი პარტნიორის გამოსავლენად.

WREP მილსადენის მთელი მარშრუტის მიმდებარე სოფლებში დაიგეგმა “მცირე ბიზნესის განვითარების პროექტი”, რომლის განმახორციელებელ პარტნიორად შეირჩა სკაუტური მოძრაობის ადგილობრივი ორგანიზაცია. პროექტის განხორციელება დაიწყო 2012 წლის ოქტომბერში და მისი დასრულება 2015 წლის დეკემბრის ბოლოს იგეგმება. პროექტის მთლიანი ღირებულება 1,302,190 აშშ დოლარია, აქედან BP-ის დაფინანსება 1,228,385 დოლარს შეადგენს, ხოლო სკაუტური მოძრაობის თანადაფინანსება 73,805 დოლარს უდრის.

პროექტი მიზნად ისახავს მცირე ბიზნესის წამოწყების ხელშეწყობას და განკუთვნილია ადგილობრივი მოსახლეობისთვის, რომელიც ცხოვრობს WREP მილსადენის 2 კმ სიგანის დერეფანში (1 კმ მილსადენის თითოეულ მხარეს), ასევე BP-ის მიწისზედა ობიექტებთან მისასვლელი გზების 4 კმ სიგანის დერეფანში (2კმ გზის თითოეულ მხარეს), ან განიცდის ზემოქმედებას რომელიმე მონაკვეთზე კომპანიის რაიმე ინტენსიური ოპერატიული საქმიანობის მიმდინარეობის გამო.

სამიზნე სოფლების გარდა, პროექტი ასევე განხორციელდება იძულებით გადაადგილებულ პირთა ოთხ დასახლებაში, რომლებიც WREP მილსადენიდან 2 კმ სიგანის დერეფანში (1 კმ მილსადენის თითოეულ მხარეს) მდებარეობს. იძულებით გადაადგილებულ პირთა დასახლების ადგილებში პროექტით გათვალისწინებული საქმიანობა ძირითადად მიზნად ისახავს იძულებით გადაადგილებულ პირთა დასახლებებში არსებული სკოლების მოსწავლეების უნარ-ჩვევების განვითარებას.

ქვემოთ აღწერილია მცირე ბიზნესის განვითარების პროექტის ძირითადი ამოცანები და მიმართულებები.

მცირე ბიზნესის განვითარების პროექტი (SBDP) – მიზნები და ძირითადი კომპონენტები

- მილსადენის მიმდებარე სოფლების მოსახლეობისთვის შესაძლებლობების შექმნა, რათა მათ განავითარონ მცირემასშტაბიანი აგრო- და არასასოფლო-სამეურნეო ბიზნესი, მათთვის საჭირო უნარ-ჩვევების, ცოდნისა და საშუალებების გადაცემის გზით.

- იძულებით გადაადგილებულ პირთა 4 სამიზნე დასახლებაში არსებული სკოლების მოსწავლეებისთვის გარემოსდაცვითი საგანმათლებლო ინიციატივების განხორციელება, გარემოს დაცვის სფეროში მოსწავლეებისთვის აუცილებელი ცოდნის გადაცემა, რაც შეცვლის მათ დამოკიდებულებას ბუნებრივი გარემოს მიმართ.
- ორგანიზაცია “საქართველოს სკაუტების” შესაძლებლობების განვითარება, რათა მოხდეს მათ მიერ გაწეული ხარისხიანი სერვისების დივერსიფიკაცია.

პროგრამის ფარგლებში მოსალოდნელი მთავარი შედეგებია:

- 275 ახალი ბიზნესის დაწყების შესაძლებლობების შექმნა, რომელთაგან მინიმუმ 75% უნდა გახდეს ფინანსურად მდგრადი, რათა შეძლოს ბიზნესის გაფართოება და შემდგომი განვითარება, მიღებული მოგების რეინვესტირების გზით;
- მინიმუმ 275 ახალი სამუშაო ადგილის შექმნა;
- გრანტების 50% გაიცემა ბიზნესის დაწყების მსურველ ქალებზე;
- იძულებით გადაადგილებულ პირთა ჩასახლების ადგილებში არსებული სკოლების მოსწავლეებისთვის “მსოფლიო გარემოსდაცვითი პროგრამის” გაცნობა.

პროექტის ფარგლებში მიღწეული ძირითადი შედეგების კონკრეტული მაგალითები:

მთავარი სირთულეები:

პროექტის მიდგომა სოციალურად დაუცველთა კატეგორიაში შემავალი კანდიდატების მიმართ მდგომარეობს იმაში, რომ თანაბარი დონის წინადადებების წარმოდგენის შემთხვევაში, უპირატესობა ენიჭება სოციალურად დაუცველი კანდიდატის მიერ წარმოდგენილ წინადადებას, თუმცა ზოგიერთმა კანდიდატმა (ამ ეტაპზე ათმა მათგანმა) გადაიფიქრა მონაწილეობა და აღარ წარმოადგინა წინადადება მეორე რაუნდზე იმის შიშით, რომ თუ ისინი ბიზნესგრანტს მოიპოვებდნენ, მაშინ სახელმწიფოს მხრიდან სოციალური დახმარება მოეხსნებოდათ.

ანგარიშის ამ ნაწილში დეტალურად არის აღწერილი პროექტის ფარგლებში გაწეული საქმიანობა და ძირითადი მიღწევები და შედეგები:

- საბოლოოდ, 1669 ბიზნესპროექტი იქნა წარმოდგენილი ყველა იმ 116 სოფლიდან, სადაც კონკურსი გამოცხადდა.
- წინადადებების განმხილველმა კომიტეტმა მომდევნო ეტაპზე გადასასვლელად შეარჩია 697 მონაწილე, ბიზნესწინადადების შედგენის სასწავლო კურსის გასავლელად.
- “მოკლე სიაში” შესული კანდიდატების ადგილზე გადამოწმების მიზნით სამიზნე სოფლებში განხორციელდა 356 ვიზიტი, რომელთა შედეგად “მოკლე სიაში” შესული 180 კანდიდატი სხვა კანდიდატით შეიცვალა.
- ბიზნესწინადადებების შედგენის საკითხებზე 37 ტრენინგი ჩატარდა თბილისში, გორში, ჭიათურაში, საჩხერეში, ქუთაისსა და ლანჩხუთში.

ტრენინგებს დაესწრო 654 კანდიდატი, რომელთაგან 312 (48%) იყო ქალი და 342 (52%) მამაკაცი.

- მიკროგრანტებით დაფინანსდა იძულებით გადაადგილებულ პირთა დასახლებებიდან წარმოდგენილი ოთხივე წინადადება, გაფორმდა შესაბამისი კონტრაქტები და ახალგაზრდებმა დაიწყეს პროექტებით გათვალისწინებული საქმიანობის განხორციელება. პროექტების თემებია: ბაღის გაშენება წეროვანის დასახლებაში, სანაგვე ურნების დადგმა და მოსასვენებელი ადგილების მოწყობა სვენეთისა და ხურვალეთის დასახლებებში, ბიოლოგიის ოთახის მოწყობა შავშვების დასახლების სკოლაში.
- იძულებით გადაადგილებულ პირთა დასახლებებში ახალგაზრდების ჯგუფებმა განახორციელეს ხეების დარგვის ოთხი ინიციატივა. ამ ჯგუფების მიერ ოთხივე დასახლებაში სულ 560 ხე დაირგა. ხეების დარგვის ინიციატორი იყო ორგანიზაცია “საქართველოს სკაუტები”, გარემოს დაცვის სამინისტროსთან ერთად. ხის ნერგები ახალგაზრდებმა უსასყიდლოდ მიიღეს სამინისტროსგან.
- მოსწავლე-ახალგაზრდების ჯგუფებმა იძულებით გადაადგილებულ პირთა დასახლებებში განახორციელეს ათი მცირემასშტაბიანი გარემოსდაცვითი ინიციატივა, რომლებიც “მსოფლიო სკაუტური მოძრაობის გარემოსდაცვითი პროგრამის” ფარგლებში შექმნილი შემეცნებითი პროგრამებია და ჩვენი პლანეტისთვის აქტუალურ გარემოსდაცვით საკითხებს ეძღვნება. ზოგიერთი შემეცნებითი ინიციატივა ჩატარდა შენობებში, ხოლო ზოგი – უშუალოდ ბუნებრივ გარემოში.

პრაქტიკული მაგალითი

აპრილში ახალგაზრდების ჯგუფებმა იძულებით გადაადგილებულ პირთა დასახლებებში განახორციელეს ხეების დარგვის ოთხი პროექტი და სულ 560 ხის ნერგი დარგეს. პროექტებმა ამ დასახლებების მცხოვრებლების დიდი მოწონება დაიმსახურა.

“ზოგადად, ყველა თანხმდება, რომ გარემოს დაცვა და ხეების დარგვა აუცილებელია, მაგრამ ადამიანები ამას პრაქტიკულად არ ახორციელებენ და, როგორც წესი, ეს აზრი ცარიელ სიტყვებად რჩება, თუმცა ჩვენ მოგვეცა

შესაძლებლობა, რომ ოცნება აგვეხდინა და ასეთი მნიშვნელოვანი სამუშაო შეგვესრულებინა. “მცირე ბიზნესის განვითარების პროექტის” წყალობით, ჩვენს დასახლებაში 250 ნერგი დავრგეთ. ჩვენ მზად ვართ, სათანადოდ მოვუაროთ ამ ნერგებს, რომლებიც ჩვენთან ერთად გაიზრდებიან” – ამბობს თამარ ჯავახიშვილი ხურვალების დასახლებიდან.

“უდიდესი ბედნიერებაა, როცა რაღაც კარგს აკეთებ, რაც შენი ქვეყნის მომავალს წაადგება. ჩვენ ამით ბუნება გავახარეთ და ისიც სიხარულს მოჰგვრის ჩვენს გულებს. წეროვანის იძულებით გადაადგილებულ პირთა დასახლების სკოლის მოსწავლეებმა, სოფელ წეროვანის მოსწავლეებთან ერთობლივად, 200 ნერგი დავრგეთ დასახლების ტერიტორიაზე. ეს ძალიან სახალისო იყო და ჩვენ დავდეთ პირობა, რომ ჩვენს შვილობილ ნერგებს კარგად მოვუვლით” – ამბობს წეროვანის დასახლებაში მცხოვრები სალომე მინდიაშვილი.

მომდევნო კვარტალი

- გამოვლინდება მეორე რაუნდის გამარჯვებული ბიზნესწინადადებები და გაიცემა გრანტები.
- დასრულდება მიკროგრანტებით დაფინანსებული გარემოსდაცვითი პროექტების განხორციელება.
- მოეწეობა საზაფხულო ბანაკი.
- პროგრამის ბენეფიციარებს შორის ჩატარდება საბაზისო სოციოლოგიური გამოკითხვა.

აკრონიმები

BTC/SCP	ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენი/სამხრეთ კავკასიური გაზსადენი
WREP	დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენი
CDI	ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა
CIP	საზოგადოებრივი ინვესტირების პროგრამა
FtM	ფერმერები და ბაზარი
YCBP	ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების პროექტი
SBDP	მცირე ბიზნესის განვითარების პროექტი
NGO	არასამთავრობო ორგანიზაცია
RDA	რეგიონალური განვითარების ასოციაცია
CTC	ტრენინგისა და კონსულტაციის ცენტრი
RFP	სატენდერო წინადადებების მოთხოვნა
CBO	სათემო ორგანიზაცია
FLSG	ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ჯგუფი

დასასრული